

Aniversari infeliç

Després de cinc anys frustrants, Haití, destrossat pel terratrèmol, busca l'estabilitat.

Durant cinc anys, des que un terratrèmol –conegut en crioll com *goudougoudou*– va assotar Haití el 12 de gener del 2010, els cinemes de la capital han estat en ruïnes. La pèrdua de centenars de milers de vides, el desarrelament d'1,5 milions de persones i els brots de còlera després del sisme són, evidentment, més traumàtics per a un país de deu milions d'habitants que figura entre els més pobres del món, però la reconstrucció del Cinéma Triomphe, prop del centre de Port-au-Prince, amb un rètol vermell brillant i una cúpula de vidre, podria ser un símbol de progrés. Bé, fins al mes passat, quan uns manifestants van llançar pedres a les finestres de l'edifici.

D'històries desesperants com aquesta, n'hi ha constantment. Malgrat un esforç de 10.000 milions de dòlars per al rescat i la recuperació, impulsat per una onada de bona voluntat, la feina sembla que està a mitges. Només hi ha 85.000 persones que encara viuen en "ciutats de tendes", però molts dels qui han trobat un nou allotjament viuen en urbanitzacions temporals desballestades que s'estenen turons amunt. El nou aeroport de la capital funciona bé, però al centre de la ciutat els nous edificis ministerials de diverses plantes encara són blocs de ciment buits; les oficines parlamentàries són en unes barraques davant d'un mercat pudent. Pocs semàfors funcionen, i les motos i els autobusos *tap-tap* s'encaren a cada cruïlla amb els elegants tot terreny de "la República de les ONG".

La política és tan caòtica com el trànsit. Tot i les promeses internacionals d'ajudar Haití a construir unes institucions de Govern millors, ja fa tres anys que s'haurien d'haver celebrat eleccions municipals i parlamentàries. Això és degut, en part, al fet que el president, Michel Martelly, antic cantant de música *kompas*, que va entrar

en el càrrec el 2011, no va oferir concessions al Parlament per a l'aprovació d'una legislació electoral, pensant que la seva popularitat li permetria manar. Això també és perquè, en una societat de "tot per al qui guanya" com l'haitiana, els greuges històrics, racials i ideològics continuen enverinant la política.

Tristament, el cinquè aniversari del terratrèmol va coincidir amb el dia que la crisi política va forçar que es tanqués el Parlament. Havia expirat el mandat de tants senadors que era impossible reunir una majoria. Martelly es va convertir *de facto* en el governant únic. Els seus enemics van invocar ràpidament les odiades dictadures Duvalier, amb qui estaven relacionats alguns membres de la seva família.

L'11 de gener va arribar a un acord a l'últim minut amb molts partits de l'oposició per crear un consell independent i organitzar eleccions el 2015, cosa que alguns observadors veuen com un motiu per a l'optimisme. Els Estats

Units li van donar suport. Tot i així, els fidels a l'ex-president d'esquerres Jean-Bertrand Aristide, el partit del qual no va signar l'acord, han dut a terme protestes sorolloses durant setmanes demanant la dimissió de Martelly. Ara que governa sense les restriccions d'un parlament pot ser que les protestes s'intensifiquin. Encara que siguin un nombre reduït de persones, veure manifestants ballant al voltant de pneumàtics encesos i fugint dels gasos lacrimògens no contribueix a la imatge d'estabilitat política que Haití necessita per atreure inversió estrangera i crear llocs de treball, que són tan necessaris.

Sobretot són tres els factors que exacerbem els problemes. En primer lloc, gran part de l'ajuda internacional de què tant depèn el país no ha passat pel Govern haitià, les empreses ni les institucions, i s'ha perdut una oportunitat de contribuir a enfortir-les, segons l'FMI. El 2013, el Centre for Economic and Policy Research, amb seu a Washington, va calcular que només el 0,7% dels més de 2.000 milions de dòlars de despesa prevista per l'Agència per al Desenvolupament Internacional dels Estats Units (USAID) havia arribat a les institucions haitianes des del sisme. La majoria havia anat a parar a mans de constructors de Washington i de la rodalia.

A més a més, els donants que tenien preocupacions legítimes per la corrupció i les restriccions de capacitat a

El terratrèmol del 12 de gener de 2010 va deixar Haití en ruïnes. Al cap de cinc anys, unes 85.000 persones viuen encara en allotjaments provisionals.

Protestes a Port-au-Prince contra el president d'Haití, Michel Martelly.

Haití tenien moltíssima confiança en les seves pròpies habilitats. Els Estats Units, per exemple, van prometre reactivar el desenvolupament empresarial al nord d'Haití construint un port connectat amb un nou parc industrial. El port va amb molt de retard, cosa que perjudica el projecte en conjunt. Un empresari estranger instal·lat a Haití diu que, si els donants internacionals simplement s'haguessin posat d'acord per construir un sistema d'aigües residuals a Port-au-Prince, els beneficis haurien estat més duradors.

En segon lloc, les ajudes s'han anat reduint durant els últims tres anys i ara s'estan acabant. Això és degut en part a la fatiga dels donants i a les necessitats més urgents en altres indrets. Les Nacions Unides, que tenen tropes a Haití des del 2004 per mantenir la seguretat, n'han anat reduint el nombre en els últims tres anys. Veneçuela, que ha estat un gran benefactor a través del seu fons de PetroCaribe per a petroli subvencionat, s'està quedant sense diners. Segons l'FMI, PetroCaribe és responsable del 84% del deute extern d'Haití. L'FMI assegura que una aturada sobtada del

finançament de PetroCaribe provocaria "un canvi sever de la fiscalitat i de la balança de pagaments", cosa que afectaria la inversió pública i el creixement.

L'economia és la tercera decepció d'Haití. El sector turístic és dèbil, i Haití és un dels països amb l'electricitat més cara del Carib. L'impost sobre els ingressos representa només el 2,5% del PIB, en part perquè gairebé un de cada quatre haitians guanya menys d'1,24 dòlars al dia, el llindar de la pobresa absoluta.

Si bé el Govern de Martelly diu que està "obert als negocis", no té xifres fiables d'inversió i ha vist passar quatre ministres de Finances des del 2010. Laurent Lamothe, un primer ministre amb voluntat d'afavorir l'activitat empresarial, va ser forçat a dimitir el mes passat per apaivagar la crisi política.

Malgrat tot, Haití ha fet avanços en alguns indicadors. La pobresa extrema és menor que el 2000. Ha augmentat la matrícula a les escoles. S'han reduït els assassinats relacionats amb el crim organitzat. Tot i que s'ha progressat poc en el foment de l'activitat empresarial, ONG com TechnoServe, que ajuda pe-

tites empreses, asseguren que les exportacions de mangos i d'altres productes agrícoles s'han beneficiat d'una millor infraestructura (finançada en gran mesura per PetroCaribe). *Start-ups* tecnològiques, com Surtab, que produeix una tauleta a un preu assequible, han generat una gran dosi d'orgull nacional i també llocs de treball relativament ben pagats.

Per crear més empreses d'aquest tipus els funcionaris diuen que Haití necessita atreure la diàspora i no pas governs estrangers. Les remeses de capital representen més d'una cinquena part del PIB, però el fet que els haitians amb talent tornessin a casa encara aportaria més liquiditat. Els haitians que viuen a l'estranger saben que el país necessita urgentment estabilitat política per nodrir l'economia. Per això es pressiona Martelly perquè convoqui eleccions aquest any. Fins que els polítics enfrontats d'Haití no comencin a jugar amb normes democràtiques la recuperació del catastròfic terratrèmol no serà completa.

© The Economist
Traducció d'Arnau Figueras